

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการส่งเสริมธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาคร

The Roles of Sub-district Administration Organizations in Support of Retail Business in Samut Sakhon Province

ดร.นิธิพัฒน์ สุทธิธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการส่งเสริมธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาคร ในครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับความสอดคล้องของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ในจังหวัดสมุทรสาคร กับความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ สืบเนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) สูงเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศ (พ.ศ.2551) และประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (GPP Per Capita) สูงเป็นอันดับที่สองของประเทศ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแยกเป็นภาคเกษตร และภาคนอกเกษตร โดยในภาคนอกเกษตรกรรมแบ่งเป็นสาขาการผลิตอุตสาหกรรมมากที่สุด และรองลงมาคือสาขาการค้าส่ง การค้าปลีก ดังนั้นการศึกษานี้ในสาขาการค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครจึงมีความน่าสนใจ และหน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยที่การวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาคร 18 แห่ง อาทิ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครจำนวนทั้งสิ้น 292 คน และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาสังเคราะห์ ตีความและประมวลผลด้วยวิธีทางสถิติ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ไฟฟ้า ประปา ถนน 2) การให้ความรู้และพัฒนาอาชีพประชาชน 3) การพัฒนาฝีมือแรงงานให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 4) การเป็นตัวกลางในการประสานงานเพื่อให้เกษตรกร สามารถกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน 5) สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ได้แก่การส่งเสริมกิจการพาณิชย์ในด้านต่างๆ แต่การส่งเสริมธุรกิจค้าปลีกโดยตรงยังไม่เป็นนโยบายที่ชัดเจนนัก สำหรับผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าปัญหาของธุรกิจค้าปลีกในปัจจุบันประกอบด้วย 1) การขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่จากต่างประเทศ 2) การแข่งขันทางด้านราคาจากคู่แข่ง 3) ยอดขายลดลง ในด้านความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครต่อการช่วยเหลือและสนับสนุนขององค์การบริหาร

ส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) การควบคุมการขยายสาขาของร้านค้าปลีกต่างชาติ 2) ความช่วยเหลือทางด้านภาษี 3) การสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน

จากความคาดหวังของผู้ประกอบการและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาคร ปรากฏว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาคร ในด้านการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น และความช่วยเหลือทางด้านภาษี สอดคล้องกับคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก แต่ความคาดหวังในด้านการควบคุมการขยายสาขาของร้านค้าปลีกต่างชาติ ยังไม่สอดคล้องกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาครในปัจจุบัน

Abstract

The purpose of this study was to study the concordance of the roles of sub-district administrative organizations in Samut Sakhon province with the expectations of retail business operators for receiving supports from the government agencies. Samut Sakhon ranked sixth in the country in terms of the value of gross provincial products (GPP), and ranked second in the country in terms of GPP per Capita, with GPP comprising the agricultural and non-agricultural sectors. In the non-agricultural sector, production value from industry was at the top, followed by those from whole sales business and retail business respectively. Due to the above-mentioned fact, a study of retail business in Samut Sakhon province was interesting, and local government agencies such as local administration organizations should perform the roles in promoting and helping retail business operators in Samut Sakhon province to enable them to run their business strongly and sustainably.

The researcher had applied both qualitative research and quantitative research methodologies. The instrument used for qualitative research was the in-depth interviews with key informants who were government officials from 18 sub-district administration organizations such as the chairman, or vice-chairman, or permanent secretary of each sub-district administration organization. For the quantitative research, the researcher used a questionnaire as the instrument for collecting data from 292 retail business operators in Samut Sakhon province. All gathered data were synthesized, interpreted, and processed by statistical procedures.

Findings from the qualitative research study showed that the roles of sub-district administration organizations in Samut Sakhon province comprised (1) development of infrastructure such as electricity, water supply, and road; (2) provision of knowledge on and development of people's occupations; (3) development of labor skills in order to enable people to earn more income; (4) serving as a coordinator for agriculturists to enable them to get a loan from financial institutions; and 5) initiating developments in the local area, such as promotion of commercial businesses in many fields. However, there was still no clear policy on direct promotion of retail business. Meanwhile, findings from quantitative research study showed that the problems on current retail business included 1) the expansion of modern retail business from abroad, 2) the pricing competition from competitors, and 3) the decrease of the total amount of sales. The expectations of retail

business operators in Samut Sakhon province for assistance and supports of sub-district administration organizations in Samut Sakhon province consisted of 1) the control of branch expansion of foreign retail business enterprises, 2) the assistance on tax, and 3) the initiation of developments in local communities.

Regarding concordance of the expectations of retail business operators and the roles of sub-district administration organizations, it was found that the roles on initiating developments in local communities and on tax assistance were in accordance with the expectations of retail business operators; the expectation on the control of branch expansion of foreign retail business enterprises was still not met by present roles of sub-district administration organizations in Samut Sakhon province.

บทนำ

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ ตั้งอยู่ปากแม่น้ำท่าจีน ในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดนครปฐม ทิศใต้ติดทะเลอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดกรุงเทพมหานคร ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสมุทรสงคราม พื้นที่ตอนบนในเขตอำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบนมีความอุดมสมบูรณ์ของดินและมีโครงข่ายแม่น้ำลำคลองเชื่อมโยงถึงกันกระจายอยู่ทั่วพื้นที่กว่า 170 สาย จึงเหมาะที่จะทำการเพาะปลูกพืชนาชนิด และบางส่วนเป็นย่านธุรกิจ อุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย พื้นที่ตอนล่างของจังหวัดในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาครอยู่ติดชายฝั่งทะเล จึงเหมาะที่จะประกอบอาชีพประมงทะเล เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและทำนาเกลือ สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาครขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยจังหวัดสมุทรสาครมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เท่ากับ 280,999 ล้านบาทเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศ และประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (GPP Per Capita) เท่ากับ 539,346 บาท เป็นอันดับที่สองของประเทศ (รองจากจังหวัดระยอง) (www.samutsakhon.go.th,2553)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาประจำปี ซึ่งมีมูลค่า เท่ากับ 280,999 ล้านบาทนั้น มาจากภาคเกษตรกรรม 10,358 ล้านบาท และภาคนอกเกษตรกรรม 270,641 ล้านบาท ในมูลค่าการค้าของภาคนอกเกษตรกรรมนั้น มาจากสาขาการผลิตอุตสาหกรรมมากที่สุด และรองลงมาก็คือสาขาการค้าปลีกค้าส่ง ถึงแม้ว่าสาขาการค้าปลีกค้าส่งจะมีมูลค่าทางการค้าน้อยกว่า สาขาการผลิตอุตสาหกรรม เป็นจำนวนมาก แต่มิได้หมายความว่ามีความสำคัญน้อยกว่า เนื่องจากสาขาการค้าปลีกค้าส่ง นั้นจะเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำที่ต่อเนื่องจากสาขาการผลิตทางอุตสาหกรรม กล่าวคือ หลังจากสาขาการผลิตอุตสาหกรรม ได้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปออกมาแล้ว หากเป็นการผลิตเพื่อการจำหน่ายในประเทศส่วนใหญ่จะต้องนำสินค้าสำเร็จรูปเหล่านั้น นำมาจำหน่ายในช่องทางร้านค้าปลีกค้าส่ง เพื่อกระจายสินค้าสู่ผู้บริโภคต่อไป ดังนั้นสาขาการค้าปลีกค้าส่ง จึงเป็นสาขาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาครและประเทศไทย (www.samutsakhon.go.th,2553)

หลังจากปี พ.ศ.2540 การขยายตัวของค้าปลีกต่างชาติในรูปแบบซูเปอร์เซ็นเตอร์ และร้านสะดวกซื้อ ทำให้ร้านค้าปลีกท้องถิ่น ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้รับผลกระทบอย่างหนัก เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันทั้งทางด้านราคา เงินลงทุน และความรู้ในการจัดการสมัยใหม่ ประกอบกับพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปนิยมซื้อสินค้าจากร้านค้าที่ทันสมัยที่มีสินค้าให้เลือกอย่างครบครันในราคาประหยัด สะดวกสบายมีที่จอดรถได้ ทำให้จำนวน

ลูกค้าของร้านค้าปลีกชุมชนของไทย ลดลงเรื่อยๆ เป็นเหตุให้ยอดขายลดลง แต่ต้นทุนค่าใช้จ่ายของร้านค้าปลีกดั้งเดิมไม่ลดลงตาม เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายคงที่เสียส่วนใหญ่ จนในที่สุดต้องเลิกกิจการไปเพราะทนแบกรับค่าใช้จ่ายไม่ไหว จังหวัดสมุทรสาครได้รับอิทธิพลของการขยายตัวของร้านค้าปลีกจากต่างชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน โดยในปัจจุบันมีห้างค้าปลีกต่างชาติเข้ามาเปิดสาขาในจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก หากไม่มีหน่วยงานใดไม่ว่าจะมาจากภาครัฐหรือองค์กรอิสระใดที่สามารถเข้ามาช่วยเหลือ และเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทุเลาลงหรือสร้างโอกาสในการพัฒนาความสามารถในการดำเนินกิจการของร้านค้าปลีกท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาครได้ อาจทำให้มูลค่าการค้าปลีกของจังหวัดสมุทรสาคร ตกเป็นของต่างชาติทั้งหมดได้

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดสมุทรสาครเป็นหนึ่งในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีความสำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร และมีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จากพระราชบัญญัติ สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ.2542) ได้บัญญัติให้ อบต. มีหน้าที่ส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับพาณิชย์ ดังนั้น อบต. จึงมีภาระหน้าที่จะต้องส่งเสริมกิจการค้าปลีกซึ่งเป็นกิจการพาณิชย์ชนิดหนึ่งด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าบทบาทและหน้าที่ของ อบต. สมุทรสาคร สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในปัจจุบัน หรือไม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหน้าที่ และบทบาท ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครต่อการช่วยเหลือและสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสาคร
4. เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสาคร กับความต้องการของธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากทั้งในประเทศและต่างประเทศ และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการได้มาซึ่งข้อมูลได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้บริหาร อบต. จังหวัดสมุทรสาครทั้งสิ้น 18 แห่ง ประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่ดูแลของ อบต. นั้น หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้ง 2 วิธี มาสังเคราะห์และตีความหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัย และเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ตั้งไว้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร อบต. จังหวัดสมุทรสาครทั้งสิ้น 18 แห่ง ซึ่งถือเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในงานวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วย นายก อบต. ปลัด อบต. หรือรองปลัด อบต. รวมทั้งสิ้น 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การจัดเตรียมแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยคำนึงถึงคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นสำคัญ โดยตรวจสอบปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นจริง (Reality) ความถูกต้องตามทฤษฎี (Validity) ความตรงประเด็น (Relevancy) และ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิงานวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูลงานวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร อบต. จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 18 คน โดยทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยสัมภาษณ์ในประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูลหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบเพื่อหาความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมดเพื่อให้เกิดความมั่นใจในความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาจากแหล่งที่มาของข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ ข้อมูลการค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ข้อมูลจากงานวิจัย ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผลการตรวจสอบจากทั้ง 3 แหล่งสอดคล้องกัน

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวเลขและเพื่อตอบคำถามงานวิจัยให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกคือผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก ในพื้นที่ดูแลของ อบต. จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีประชากรในพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 653 ราย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างชนิด Probability Sampling แบบ Stratified Random Sampling โดยจำแนกตามขนาดพื้นที่ของร้านค้า สามารถแยกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ร้านค้าปลีกขนาดกลางและใหญ่ และร้านค้าปลีกขนาดเล็ก (นิธิพนธ์ สุทธิธรรม, 2551) และได้คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละกลุ่มของประชากร โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamané) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างประชากรเท่ากับ 248 รายและหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของร้านค้าปลีก โดยใช้วิธี Probability Proportional ได้สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขนาดร้านค้าปลีก	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ร้านค้าปลีกขนาดกลางและใหญ่	59	22
ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก	594	226
รวมทั้งสิ้น	653	248

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบบสอบถามสร้างจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทางด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากผู้ประกอบการที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) หรือค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9748

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วสอบถามผู้ประกอบการในพื้นที่ศึกษา โดยทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี หลังจากได้แบบสอบถามแล้วผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำไปประมวลผล

การประมวลผลข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่จัดชั้น (Class Interval) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษาออกเป็นผลการศึกษาจากวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. หน้าที่ยของ อบต. ตามพระราชบัญญัติ (ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร)

จากหน้าที่ของ อบต. ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ.2542) ที่กำหนดให้ อบต. มีหน้าที่ส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับพาณิชย์นั้น พบว่า อบต. ยังขาดบุคลากรรวมทั้งข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่รัดกุม แผนพัฒนาตำบลมีลักษณะที่เน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้ามากกว่าการมองอนาคตของชุมชน และการพัฒนาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเป็นหลัก

2. บทบาทของ อบต. จังหวัดสมุทรสาคร ได้ผลการศึกษาดังนี้ (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์)

1) บทบาทในการส่งเสริมอาชีพ อบต. สมุทรสาครมีบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพทางเกษตรกรรม ให้พัฒนาศักยภาพในการผลิตและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย

2) เงินกู้ยืม มีการสนับสนุนในเรื่องเงินกู้ยืมสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการลงทุนประกอบอาชีพตามที่ อบต. ส่งเสริม จากงบประมาณกองทุนหมู่บ้าน

3) การเก็บภาษีและค่าธรรมเนียม บทบาท หน้าที่ ที่สำคัญของ อบต. คือการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ ซึ่งภาษีและค่าธรรมเนียมดังกล่าว ถือเป็นรายได้หลักของ อบต. ที่จะนำมาใช้ในการบริหารงาน รวมถึงการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ

4) ด้านสาธารณสุข บทบาทในการพัฒนาสาธารณสุข ถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนของ อบต. สมุทรสาคร เป็นบทบาทที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด

5) ด้านการออกใบอนุญาตก่อสร้างและตั้งร้านค้า ธุรกิจ ร้านค้าต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ความดูแลของ อบต. หากต้องการจดทะเบียนการค้าหรือต้องการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง หรือต่อเติม จะต้องมีการขออนุญาตก่อสร้างหรือต่อเติมกับ อบต. โดย อบต. จะพิจารณาถึงประเภทของธุรกิจว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของผังเมืองหรือไม่

6) ด้านกิจการเชิงพาณิชย์ บทบาทในการส่งเสริมกิจการเชิงพาณิชย์ของ อบต. จะอยู่ในรูปแบบการส่งเสริมอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม การอบรมและพัฒนาความสามารถในการเพิ่มผลผลิต รวมถึงการพัฒนาฝีมือแรงงานด้วย กิจการที่ อบต. ดูแลส่วนใหญ่เป็นกิจการในครัวเรือนมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ และส่วนใหญ่เป็นการเกษตร นอกจากการส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพและการเพิ่มผลผลิตแล้ว อบต. ยังส่งเสริมในด้านของแหล่งเงินทุนด้วย

7) ด้านการค้าปลีก กิจการด้านการค้าปลีก ถือว่าเป็นกิจการเชิงพาณิชย์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ทุก อบต. ในจังหวัดสมุทรสาคร แต่มีจำนวนไม่มากนัก ทำให้ไม่ได้ให้ความสำคัญและดูแลมากนัก งานส่วนใหญ่จะเป็นการขออนุญาตก่อสร้างและจัดตั้งร้านค้า รวมถึงการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้บริหาร อบต. สมุทรสาคร มีความคิดเห็นในเรื่องการปิดกิจการของร้านค้าปลีกสมัยใหม่เป็น 2 แนวความคิด ได้แก่ เห็นด้วยและยินดีในการให้มีร้านค้าปลีกสมัยใหม่เข้ามาในท้องถิ่นเพราะจะช่วยสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น กับอีกแนวความคิดหนึ่งคือ ไม่เห็นด้วย เพราะอาจสร้างความเดือดร้อนให้กับร้านค้าในท้องถิ่นได้

ผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผลกระทบของร้านค้าปลีกในพื้นที่ อบต. สมุทรสาคร ได้แก่ 1) ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ 2) ร้านค้าปลีกของไทยในบริเวณเดียวกัน 3) ตลาดนัด

2. ปัญหาและอุปสรรคของร้านค้าปลีกในพื้นที่ อบต. สมุทรสาคร ประกอบไปด้วย 1) การขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ 2) การแข่งขันด้านราคาจากคู่แข่ง 3) ยอดขายลดลง

3. ความคาดหวังในบทบาทของ อบต. ต่อการส่งเสริมธุรกิจค้าปลีกจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบไปด้วย 1) การควบคุมการขยายสาขาของร้านค้าปลีกต่างชาติ 2) ความช่วยเหลือทางด้านภาษี 3) การสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน

สรุปผลการศึกษา อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. บทบาทของ อบต. จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย

1) บทบาททางด้านการพัฒนาชุมชน จากข้อมูลที่ได้ สามารถสรุปได้ว่า อบต. ทั้ง 18 แห่ง มีหน้าที่หลักในการพัฒนาความเจริญให้แก่ชุมชน อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน การให้ความรู้และการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ.2542)

2) บทบาทในการส่งเสริมธุรกิจค้าปลีก ปัจจุบัน อบต. ส่วนใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาคร ยังไม่มีนโยบายที่จะส่งเสริมธุรกิจค้าปลีกอย่างชัดเจน โดยส่วนใหญ่จะส่งเสริมในด้านพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่หลักที่ต้องทำตามมาตรา 67 ของ อบต. สอดคล้องกับจุมพล หนิมพานิช และ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2547) ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะภาคเหนือ

2. ปัญหาในปัจจุบันของธุรกิจค้าปลีกจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) การขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่จากต่างประเทศ 2) พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของลูกค้า 3) การขาดข้อมูลด้านสินค้าและลูกค้า 4) การขาดความรู้ทางด้านเทคโนโลยี 5) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 6) เงินทุนหมุนเวียน 7) การไม่สืบทอดกิจการของทายาท 8) ความหลากหลายของสินค้า สอดคล้องกับกัญจนา วิจัยของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2545) เรื่องผลกระทบของการแข่งขันจากผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่จากต่างประเทศ

3. ความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครต่อการช่วยเหลือและสนับสนุนของ อบต. จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบไปด้วย 1) การควบคุมการขยายสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่จากต่างชาติ 2) ความช่วยเหลือทางด้านภาษี 3) การสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน สอดคล้องกับไพศาล รวีรัชชัย (2538) ศึกษาเรื่อง ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานกิจการของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม และจุมพล หนิมพานิช และ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2547) ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะภาคเหนือ

4. ความสอดคล้องของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับความคาดหวังของธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาคร สอดคล้องกับเสรี ชาหลา (2546) ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการวางแผนและปฏิบัติตามแผนพัฒนาตำบล 5 ปี ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ซึ่งประกอบไปด้วย

1) ด้านความคาดหวังในด้านการควบคุมการขยายสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ บทบาทของ อบต. ในจังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับความคาดหวังดังกล่าว เนื่องจาก อบต. แต่ละแห่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานมากกว่า

2) ความคาดหวังในการช่วยเหลือทางด้านภาษี บทบาทของ อบต. ในด้านนี้กับความคาดหวังในด้านนี้มีความสอดคล้องกัน เนื่องจากแม้ว่าการจัดเก็บภาษีถือเป็นรายได้หลักของ อบต. ในการพัฒนาท้องถิ่น แต่มีหลาย อบต. ที่มีนโยบายลดหย่อนหรือละเว้นการเก็บภาษีจากกิจการบางประเภท เพื่อสร้างความสามารถในการดำเนินงานเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ

3) ความคาดหวังในการสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน ความคาดหวังในด้านการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นนั้น มีความสอดคล้องกับบทบาทของ อบต. เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในปัจจุบันบทบาทที่สำคัญของ อบต. จังหวัดสมุทรสาครคือการพัฒนาและสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนเป็นลำดับแรก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. อบต. จังหวัดสมุทรสาครควรกำหนดนโยบายเพิ่มเติมในการส่งเสริมทางการพาณิชย์ โดยเฉพาะด้านการ

ค้าปลีกให้มากขึ้น ทั้งทางด้านบุคลากร และข้อมูลพื้นฐาน

2. อบต. สมุทรสาครควรมีบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมอาชีพ โดยเฉพาะทางการค้าปลีกให้มากขึ้น นอกเหนือจากการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม

3. ควรทำการประชาสัมพันธ์หากมีการขออนุญาตก่อสร้างร้านค้าปลีกสมัยใหม่จากต่างประเทศในท้องถิ่น และควรเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในอัตราที่มากกว่าผู้ประกอบการในท้องถิ่น

4. อบต. ควรศึกษาปัญหาและความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดสมุทรสาครให้ชัดเจน เพื่อสามารถกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ ควรปรับเปลี่ยนบางคำให้เป็นที่เข้าใจง่าย เนื่องจากพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนต่างกัน

2. ควรสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีข้อมูลที่สำคัญจริงๆ โดยเฉพาะตำแหน่งนายก อบต. เป็นตำแหน่งทางบริการที่มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลหลักอาจเพิ่งเข้ามารับตำแหน่งก็ได้

3. ผู้วิจัยที่ต้องการนำข้อมูลไปใช้ศึกษากับจังหวัดอื่น จะต้องพิจารณาปัจจัยประกอบในด้านอื่นด้วย เช่น ประชากร ภูมิประเทศ สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ มัการณ.(2542). ร้านเล็กสู่ร้านใหญ่. [Online]. Available : <http://www.winstore.net>

เกรียงไกร ชำนาญไพศาล. (2545). คู่มือการค้าปลีก. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาร้านค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อม กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์.

โกวิท พวงงาม. (2551). การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น. [Online]. Available : <http://www.rakbankerd.com>

จักรกฤษณ์ ดวงสัสตรา. (2547). การจัดการห่วงโซ่อุปทาน และร้านค้าสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช

จุมพล หนีพานิข และ บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2547). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : วารสารศรีปทุมปริทัศน์.

ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์. (2550, มกราคม - มีนาคม). ธุรกิจค้าปลีกไทย ภาพรวมและกลยุทธ์การแข่งขัน. จุฬาลงกรณ์ รัว, (38), หน้า 5.

นิธิพัฒน์ สุทธิธรรม. (2551). การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและใหญ่แบบดั้งเดิมของไทย. วารสารการวิจัย มสค., หน้า 63.

พีระพงษ์ กิติเวชโกภาวัฒน์. (2546). ร้านค้า ร้านขาย. กรุงเทพฯ : เอ.อาร์.บิซิเนสเพรส.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2546). การบริหารการค้าปลีก. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

เสรี ษาเหลา. (2546). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการวางแผนและปฏิบัติตามแผนพัฒนาตำบล 5 ปี ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์. กรุงเทพฯ : วารสารวิชาการเกษตร.

- Lamba, A J. (2003). **The Art of Retailing**. New Delhi : Tata McGraw-Hill, Ltd.
- Levy, Micheal and Barton A. Weitz. **Retailing Management**. New York : McGraw-Hill Companies, Inc.
- Newman, Andrew J. and Peter Cullen. (2002). **Retailing Environment & Operation**. Australia : Saxon Graphics.
- Lamb, Kimberly. (2003). **As the Retail World Turns**. Journal of Property Management. Vol.68 No.5, pp68.
- Pal W, John. (2003). **The Five Ss of Retail Operations: A Model and Tool for Improvement**. Research Paper. International Journal of Retail & Distribution Management. Volume 31 Number 10 2003 pp. 518-528.
- Schellhase, R., Hardock P., & Ohlwein M. (1999). **Customer Satisfaction in Business-to-business Marketing: The Case of Retail Organizations and Their Suppliers**. The Journal of Business & Industrial Marketing. Volume 14 Number 5/6 1999 pp. 416-432. [On-line]. Available : <http://emeraldinsight.com>.